

6610^a, GELENCSEK ÁNDOK

6610^aTS KÖRJE: 1971.

TART.: "TELEK" - KÉRDŐIV

3 lap

FŐKÖRZETI SZÁM: NAGYBERKI

STATIONÁRIS: X

PAPÍRIPARI VÁLLALAT

KISKUNHALASI GYÁRA

LELTÁRSZÁM

ATUEKUTVE AZ EÖTSEGES LTK. 1945-ös TETELE ALÓL

1945

IV/47/23

Budapest, Néprajzi Múzeum kérdőíve 1971/1.

T e l e k .

1. Mit neveztek teleknek a községben régen?
Bázonys földterületet, háztelket, présház udvarát, cséphadaró forgóhurkot, ostornyélre erősített hurkot, a hámfára csatolt hurok, valamilyen vontatásra szánt farönk vagy egyéb, amelyre önmagától szorító kötélhurok.
2. Hogy nevezték azt a helyet, ahol valakinek a háza, lakó vagy gazdasági épületei álltak?
Funtos, hóstel, kamra, udvar, szürü, és telek.
3. Hogy nevezték egy-egy gazda szántóföldjeinek összességét?
pl. egészhely 40 hold; félhely-szekszió 20; fertálos szekszió 10 k. hold 1200 öl holdankint, 5 a félfertál szekszió; ebben legelő, erdő, rét és szőlő terület benne foglaltatik.
4. Neveztek-e valamilyen szántóföldet teleknek, mit?
Itt nem neveztek.
5. Mondták-e a földre, hogy telkes, telekes?
pl. nem.
6. A legelő valamely darabját hívták-e teleknek?
pl. nem.
- 7-8. Vannak-e a határban Telek nevű helyek?
pl. nincsenek.
9. Valamely eszköz, szerszám, tárgy részét vezeték-e teleknek?
pl. ostor, csép és önmagától szorító kötél hurok. Az ujjgazdát telkes-gazdának, aki örökösödés vagy birtok vásárlás folytán ujjgazda lett.
10. Az ház, épület valamely részét nevezték-e vértelkeknek?
pl. nem,ilyent itt nem hallottam.
11. Valamilyen egyéb dolgot neveztek-e teleknek?
pl. csak a felsoroltakat.

Nagyberki, 1971 március 12.

Gelencsér Sándor
Máv.nyugdíjas

Adatközlők:

Illés Imre Tsz.	nyugdíjas	73 éves,	Nagyberki lakós
Gál Imre	"	69 "	"
Kistar József	"	67 "	"

Vontatás állati erővel vizen.

1. Ismert volt-e vízi szállító eszközöknek állattal /állatokkal/ való vontatása?

Kaposmentén ilyenről nem tudott senki.

2. -3-4-5-6-7-. Milyen szállító eszközök? Milyen állatokkal? Teher, vagy személyszállításra? Mit szállítottak?

A Kaposcsatorna a szabályozás előtti időkben vízenyős, lápos, mocsaras, nádas terület volt. Kaposvár-Dombóvár-Tolnanémedi közt. A szabályozás munkálatainál nem képezték ki olyan mederpartot, hogy állati vontatásra járható lett volna. A helyi közlekedésekre csónak és tutaj volt a szállító eszköz, emberi erővel hajtva. A lecsapolás után már sekélyebb lett a vizállás és ez nagyobb uszályokra már nem volt megfelelő.

A nagy-vizáradások idején 1940 és 1947 márciusában Kaposmentén Sántos és Nagyberkinél volt csak átkelés, 1940 március 9-én a Nagyberki hidat is elsodorta az árvíz és csak csónak és tutajon volt a szükséges átkelés.

A nagyobb mérvű víziközlekedés csak Dombóvár és Tolnanémedi közt volt régtől napjainkig.

A dolgozat összeállítását a saját hallomásból végeztem.

Gelencsér Sándor
MÁV.nyugdíjas

Nagyberki, 1971 március 14.

Budapest Néprajzi Múzeum kérdőíve. 1971/1.

Telek II. rész.

Mit neveztek teleknek a községben régen?

Például a gombházat, vagy hurok gombolót "gombtelek". Ezt régen az alsóruhára varrták, cérnából szőve bővítés szempontjából. Ezzel pár centit bővült a legtöbbször munkásing. Azonkívül még ilyen gombházat tettek régi dolmányra, bundára, irhasubára, ujjas és ujjatlan mellényre, vagy mellesre, bekecsre, szűrre. A dolmányra zsinorból, a bundára, bekecsre, szűrre és a subára szíjból készült a hurok, vagyis a gombtelek. A gombolója gömbölyű fapálcikából készült, a két vége tölcsérszerűen vékonyodott. A pálcika gombolót sokszor bevonták ruhaszövettel, hogy ne látszon a csupasz fa gomboló. Ez volt régen a "gombtelek". A harmincas években jegyeztem fel és utólag most találtam rá.
Kaposmentén régen minden faluban nevezték így.

Gelencsér Gábor
MÁV-nyugdíjas

Nagyberki, 1971. június 4.